

Politiets utlendingsenhet
Postboks 8165 Dep.
0034 Oslo

Kopi:
Utlendingsnemnda
Justisdepartementet
Utlendingsdirektoratet

Oslo, 2. oktober 2014

Politiets utlendingsenhets rutiner ved utsendelse av familier med lengeværende barn

NOAS gir rettshjelp til mange barnefamilier med lang oppholdstid i Norge. Mange av disse familiene blir nå sendt ut av landet. Vi har flere spørsmål knyttet til Politiets utlendingsenhets (PUs) håndtering av saker som gjelder familier med lengeværende barn.

1. Vurdering av nye opplysninger

I saker der det sendes inn ny informasjon, er Utlendingsnemnda (UNE) forpliktet til å vurdere de nye opplysningene før klagerne eventuelt sendes ut av landet. Det framgår av utlendingsloven § 90 siste ledd at politiet har plikt forelegge eventuelle nye forhold som utlendingen påberoper, og som kan gi grunnlag for asyl, for utlendingsmyndighetene før uttransportering kan skje. I plenumsdommen inntatt i Rt. 2012 s. 1985, som nettopp gjaldt lengeværende barn, har Høyesterett uttrykkelig slått fast at både politi og UNE har den samme forpliktelsen også i andre saker enn asylsaker:

«Det er ikke omstridt at Utlendingsnemndas behandling oppfyller de krav som stilles om en effektiv prøvingsrett ved en nasjonal myndighet slik disse kravene er oppstilt i EMDs praksis. Utlendingsnemnda er å anse som en domstol etter EMKs system, og nemndas vedtak bygger på en «nåtidsvurdering». Utlendingsmyndighetene har dessuten plikt til å behandle nye forhold som blir påberopt. Når det anføres at utlendingen vil bli utsatt for forfølgelse ved retur følger dette av Utlendingsloven § 7, som forutsetter at en utlending ikke kan sendes til et område hvor vedkommende vil komme i en situasjon som gir rett til asyl. Av § 90 siste ledd fremgår det videre at politiet må forelegge eventuelle nye forhold som utlendingen påberoper, og som kan gi grunnlag for asyl, for utlendingsmyndighetene før uttransportering kan skje. Men også utover asylsakene er det klart at Utlendingsnemnda har plikt til å realitetsbehandle en begjæring om omgjøring dersom det er reell risiko for menneskerettsbrudd. Dette følger av statens plikt til å forhindre krenkelse av våre menneskerettslige forpliktelser.» (Avsnitt 88, vår uth.)

- **I forbindelse med at familier med lengeværende barn sendes ut av landet, hvilken kontakt har PU med UNE på ulike stadier i planleggingen og gjennomføringen av en uttransport?**
- **Hvilken informasjon innhenter PU fra UNE i forkant av en pågripelse?**
- **Når er det PU sjekker med UNE om det er sendt inn ny informasjon i saken?**
- **Hvordan håndteres eventuell informasjon som sendes inn etter dette tidspunktet?**

2. Hastesaker: Vurdering av nye anførsler som sendes inn når UNE er stengt

I en del tilfeller pågripes utlendinger for utsendelse i helger. For eksempel ble NOAS for noen uker siden kontaktet fredag kveld av en afghansk familie som ble pågrepet samme ettermiddag. Familien ble sendt ut søndag ettermiddag. I mellomtida forsøkte NOAS å nå fram med ny informasjon i saken. Vi erfarte store problemer med å oppnå kontakt med personene vi ville nå, og stor motvilje mot å bistå med å gi kontaktinformasjon og formidle nye anførsler til riktige personer i politiet. Det er i mange tilfeller også veldig vanskelig å nå fram til Trandum per telefon.

Liknende situasjoner kan oppstå hvis NOAS blir kontaktet i saker hvor utsendelse skal finne sted samme kveld eller tidlig neste dag.

- **Hvilke vurderinger ble gjort i den konkrete saken? Hvem gjennomgikk de nye anførselene før familien ble sendt ut?**
- **Hva er PUs rutiner for å sikre en reell behandling av nye anførsler som sendes inn når UNE er stengt?**
- **Hvilket samarbeid har UNE og PU om å håndtere ny informasjon som sendes inn når UNEs saksbehandlere ikke er på jobb? Hva er arbeidsdelingen mellom ansatte i PU og UNE med tanke på å vurdere ny informasjon som sendes inn?**
- **Er UNEs ansatte involvert i vurderingen av alle saker hvor det sendes inn ny informasjon? Hvis ikke, hva skal til for at UNE blir involvert i vurderingen av sakene, eller om det skal gis utsatt iverksettelse, før personene sendes ut?**
- **På hvilken bakgrunn gjør ansatte i PU en vurdering av nye anførsler som presenteres? Ansatte i politiet har ikke ansvar for å vurdere asylsaker. Hvordan sikres det at de som vurderer om nye anførsler som kommer inn gir grunnlag for å gi utsatt iverksettelse, har forutsetninger for å gjøre disse vurderingene?**
- **Ønsker PU at det opprettes en form for vaktordning som gir UNE-ansatte ansvar for å gjennomgå ny informasjon og fatte hasteavgjørelser i saker utenom åpningstid der det er behov for det? Eller har dere andre forslag til hvordan det kan sikres at nye anførsler blir vurdert før eventuell utsending?**
- **Er det aktuelt å utvide telefonkapasiteten på Trandum?**
- **Har PU forslag til tiltak som gjør det lettere for en fullmektig å formidle nye anførsler til personen(e) som har ansvar for å vurdere dem?**
- **Hvorfor gjennomfører PU såpass mange utsendinger på tidspunkt hvor UNE har vanskeligheter med å vurdere nye anførsler, og hvor klager/fullmektig har praktiske problemer med å få sendt inn ny informasjon? I disse sakene, gjør PU noe for at UNE skal se på saken i forkant?**

I en sak hvor en familie var på Trandum og hvor vi visste at uttransport var planlagt neste dag, ønsket NOAS informasjon om hvorvidt uttransport skulle finne sted så tidlig på dagen at UNE ikke ville rekke å ta stilling til våre nye anførsler på morgenen. PU ville ikke gi informasjon om tidspunktet for uttransporteringen, og viste til politiregisterloven § 23 annet ledd. Som begrunnelse viste PU til sikkerhetsmessige hensyn og anførte at det av hensyn til politiets operative virksomhet var nødvendig å tilbakeholde informasjon om returtidspunktet. NOAS understreket at vi ikke hadde behov for å få nøyaktig tidspunkt, men at vi ønsket å vite om tvangsretur var planlagt på et tidspunkt som gjorde at vi kunne snakke med UNE om saken neste arbeidsdag, eller om uttransporten ville skje så tidlig at vi måtte få kontakt med UNE-ansatte samme ettermiddag/kveld. PUs jourhavende jurist ville ikke svare på dette spørsmålet.

- **Kan PU gi en utdypet begrunnelse for sin vurdering av at det av sikkerhetsmessige hensyn var nødvendig å holde denne informasjonen tilbake?**

3. PUs rutiner ved charterflyvninger

Utsendelsene til Nigeria onsdag 24. september er et eksempel på en større aksjon med koordinerte utsendelser. I slike tilfeller pågripes mange mennesker på en gang, og erfaringsmessig vet en at mange av disse ønsker å fremme ny informasjon til vurdering før utsendelse finner sted.

- **Informerer PU UNE i forkant om at denne typen charterflyvninger vil finne sted? Får UNE også beskjed om hvilke personer som planlegges utsendt?**
- **Gjør PU spesielle tilpasninger eller tilbyr noen form for tilrettelegging for å svare på spørsmål og videreformidle nye anførsler og ny informasjon som sendes inn i disse tilfellene?**

4. Utsendelsene til Nigeria 24. september

På kvelden onsdag 24. september ble et større antall barnefamilier tvangsreturnert til Nigeria. NOAS hadde dagen før og samme dag kontakt med flere av familiene. Familiene ringte oss fra et eget nummer, og det hørtes ut til å være veldig mange mennesker samlet i samme rom. Mange barn hylgråt og kvinner skrek. Støynivået var ekstremt høyt, og det var veldig vanskelig å få med seg hva som ble sagt. Familiene sa selv at de befant seg et annet sted enn på Trandum. Vi har også blitt kontaktet av personer fra lokalmiljøene til familier som ble sendt ut. En person fortalte oss at det nå var involvert krisespsykologisk ekspertise for å bistå klassekameratene til barna som ble tvangsreturnert. Personen lurte på hvilken bistand de barna som faktisk ble pågrepet, fengslet og tvangsreturnert mottok.

- **Stemmer det at 59 personer ble sendt ut, hvorav 40 barn, slik det stod i Nordlys forrige uke?**
- **Hvor var familiene lokalisert før utsendelsen? Var det et annet sted enn på Trandum?**

- Hvilke tiltak ble satt inn for å sikre at utsendelsene skjedde på en så skånsom måte som mulig for de involverte barna? Ble barna tilbudt spesiell bistand?
- Var barnefaglig ansvarlig til stede der familiene oppholdt seg? Hva var denne personens rolle og oppgaver?
- Var det andre personer med barnefaglig kompetanse til stede, og hva var deres oppgaver i denne situasjonen?
- Hadde PU kontakt med barnevernet i forbindelse med tvangsreturene til Nigeria?
- Foretok PU seg noe i forkant for å tilrettelegge for familiene ved ankomst til Nigeria? Fikk familiene noen form for oppfølging eller bistand etter retur?

5. Generelt om ivaretagelse av barn i retursituasjonen

Mange barnefamilier pågripes på natta/svært tidlig på morgenen, og sendes ut av landet i løpet av det første døgnet etter pågrepelse. Mange familier pågripes og tvangsutsendes i helger. NOAS har inntrykk av at det ofte er et stort antall politifolk med på pågripelsene.

- Hvilke barnefaglige vurderinger gjør PU i forkant av pågripelser av barnefamilier?
- Hvem gjør disse vurderingene?
- Hvilket informasjonsgrunnlag har PU for å gjøre disse barnefaglige vurderingene?
- Hva skal til for at opplysninger om for eksempel dårlig helsetilstand eller annen sårbarhet blir registrert i DUF (Dataselement for utlendings- og flyktningssaker)?
- Er det noen ordninger som sikrer at relevant informasjon fra for eksempel barnevern, mottaksansatte eller helsepersonell registreres i DUF?
- Hvis ikke, gjør PU undersøkelser for å innhente informasjon om tilstanden til familier som er aktuelle for pågrepelse fra andre steder enn DUF?
- Hva er PUs retningslinjer for å ivareta barnets beste ved pågrepelse og transport til Trandum?
- Har personer med barnefaglig kompetanse bistått ved utarbeidelsen av disse retningslinjene?
- Hva er retningslinjene for antall politifolk som deltar ved pågripelser i forbindelse med tvangsretur?
- Hva er retningslinjene for tidspunkt for pågrepelse?
- Har personer med barnefaglig kompetanse vært involvert i vurderingene av hva som er barnets beste med hensyn til tidspunkt for pågrepelse og antall politifolk som er involvert?
- Hvor lang tid tar det normalt fra politiet ankommer og til de drar avgårde med familien?
- Er barnevernets tilgjengelighet en faktor som påvirker PUs vurderinger av når barnefamilier pågripes og uttransporteres?

Mange barnefamilier er innom Trandum i kort tid før tvangsretur blir iverksatt. Enkelte familier blir værende der i lengre tid. NOAS har også fått høre at familier oppholder seg på andre steder enn Trandum i påvente av tvangsretur.

- **Hva skal til for at barnevernet blir kontaktet når en familie sitter på Trandum? Stemmer det at barnevernet skal involveres når barn er på Trandum i mer enn 24 timer? Gjelder det også i helger? Hva har barnevernet mulighet til å gjøre i disse sakene?**
- **Når er barnefaglig ansvarlig til stede på Trandum? Hva er mandatet til barnefaglig ansvarlig? Hvilken faglig bakgrunn har den barnefaglig ansvarlige?**
- **Hva er ansvarsdelingen mellom barnefaglig ansvarlig og barnevernet?**
- **Bruker PU lokaler andre steder enn Trandum i forbindelse med tvangsreturer? Hva er i så fall retningslinjene og hvordan er forholdene her sammenlignet med Trandum? Finnes det en barnefaglig ansvarlig for disse lokalene? Finnes det noe tilsvarende et tilsynsråd? Er det i Ullensaker kommune, slik at avtalen med barnevernet er den samme som for Trandum?**

NOAS mener at det i mange tilfeller kan være en fordel med lengre interneringstid i forbindelse med tvangsretur, slik at familier kan roe seg ned, uttransporten kan forberedes bedre, og UNE får bedre muligheter til å vurdere eventuelle nye opplysninger i saken. Det vil også gjøre det enklere å pågripe familier på andre tidspunkt enn mens de sover. NOAS mener at så kortvarig fengsling som mulig ikke nødvendigvis er til barnets beste, og at det i mange tilfeller vil være mer skånsomt å bruke noe lengre tid på utsendingen.

- **Hva er PUs synspunkter på varigheten av interneringen sammenholdt med fordeler ved å ha bedre tid i prosessen? Har PU innhentet synspunkter på dagens rutiner og framgangsmåter fra personer med barnefaglig kompetanse?**

Det foregår tvangsreturer av et stort antall barnefamilier om dagen. Særlig har antallet returer til Afghanistan økt betraktelig.

- **Hva foretar politiet seg i forkant av retur for å tilrettelegge for familiene ved ankomst i hjemlandet?**
- **Hva venter familiene ved ankomst? Har politiet satt i verk tiltak for den første tida etter retur til hjemlandet? Tilbys familiene for eksempel et sted å oppholde seg de første døgnene, kontanter i lokal valuta, tilrettelegging for kontakt med familiemedlemmer eller annen bistand?**
- **Får barnefamilier noen spesiell bistand eller oppfølging etter retur?**
- **Er tiltakene de samme for alle destinasjoner, eller varierer de etter hva som er ankomstlandet?**

PU har tidligere opplyst om at dere utarbeider egne interne retningslinjer om fengsling av barn og barnefamilier. NOAS er svært positive til at det utarbeides egne retningslinjer for dette.

- **Hvor i denne prosessen er PU i dag? Når ser dere for dere at de ferdige retningslinjene foreligger?**

Ta gjerne kontakt hvis noe er uklart eller dere trenger mer informasjon. Siden mange av spørsmålene gjelder hastesaker, og det foregår mange uttransporteringer av familier med lengeværende barn i disse dager, ber vi om å få en rask tilbakemelding fra dere. På forhånd tusen takk!

Med vennlig hilsen
for Norsk organisasjon for asylsøkere

Ann-Magrit Austenå
generalsekretær

Mari Seilskjær
rådgiver